

XVII

K. Morkūnas straipsnyje „Kelios M. Daukšos raštų kalbos ypatybės“ atkreipia kalbininkų dėmesį į reikalą skirti M. Daukšos raštų raidę *e* „su skersine šakele“, kuria žymimas nosinis balsis, nuo raidės *ę*, kuria M. Daukša kartais žymėjo atvirą grynąjį (t.y. be nosinio rezonanso) balsį *e* (resp. *æ*), žr. Donum Balticum, Stockholm, 1970, 347 – 351. Nors ši M. Daukšos rašybos ypatybė jau seniai žinoma (pvz., K. Būga dar 1909 m. Daukšos postilės *ę* interpretavo kaip *e^a*, žr. jo Rinktinis raštus, I, 116), tačiau praktiškai, pateikiant M. Daukšos raštų kalbinius duomenis, dėl techninių kliūčių (spaudmens *e* „su skersine šakele“ neturėjimo) šios abi raidės kalbininkų neretai būdavo suplakamos ir pateikiamos viena raide *ę*. Tai, žinoma, negerai. Betgi ir rašmens *e* „su skersine šakele“ įvedimas nebūtų geriausia išeitis. Viena, tai apsunkintų spausdinimą (reiktų liedintis naują raidę). Be to, tuo atveju raidė *ę*, palikta atvirajam nenosiniam balsiui žymėti, būtų nesuderinama su tradiciniu nosinių balsių rašymo principu ir keltų nemažą painiavą, nes kitų senųjų autorių (ne M. Daukšos) pavyzdžiuose ja ir toliau, žinoma, žymėsime nosinį balsį. Pagaliau, įsivedus raidę *e* „su skersine šakele“, tektų su tokiomis pat šakelėmis gamintis ir *a*, *u*, *i* raides, nes M. Daukša ir šiuos nosinius balsius žymėjo „šakelėtomis“ raidėmis. O tai, žinoma, susiję su dar didesniais techniniais sunkumais ir nosinių balsių rašymo principo pažeidimais.

Turint visa tai galvoje, čia norima siūlyti vietoj M. Daukšos grafemos *ę*, žymingos atvirą nenosinį balsį, vartoti raidę *e*, kuria latviai žymi savo atitinkamą platurį balsį, arba bent paprastąją raidę *ę* (jeigu balsio atvirumo nurodymas nebūtinas arba spaustuvė neturi *ę*), išskyrus, žinoma, atvejus, kai specialiai nagrinėjama M. Daukšos rašyba ar su ja betarpiškai susiję klausimai.

Siūlomo rašmens *ę* grafinis vaizdas artimas M. Daukšos vartojamam. Tasai rašmuo mums nėra svetimas. Jį vartojo K. Būga, pvz., tarmių plačiajam *e* žymėti, plg. *krēslas* Dsn ‘krėslas’ *rāpē* Ds ‘ropė’ Rinkt. raštai, III, 87.

Nosiniai M. Daukšos balsiai ir toliau žymėtini įprastinėmis nosinėmis raidėmis *a*, *ę*, *u*, *i*.

Z. Zinkevičius